vega zakona o narodnih šolah in naj se priznanje usposobljenja poveri nadzorniku, kar se naj skuša s strani „Zaveze“ uveljaviti.

Posebni šolski uradni list.

Sprejet je bil predlog odseka, da naj bi za šolstvo pričel izhajati posebni uradni list, ki se naj tiska v slovenski tiskarni. „Zaveza“ naj predloži predlog Višjemu šolskemu svetu.

Znižana vožnja po železnicah.

Delegacija naroča „Zavezi“ naj deluje z vsemi sredstvi na to, da se znižanje vožnje — kot državnim uradnikom — čimprej uveljavi.
(NB: Opozarjamo na „pisarno strokovnega tajništva“ v današnji številki!)

Zoper omejevanje osebne svobode.

Sprejeta je bila sledeča resolucija odseka:

„Ministerialni odlok, ki prepoveduje sprejem učiteljev — gažistov v aktivno vojno službo in utesnuje učiteljstvo v njega osebni svobodi, je v navzkrižju z zahtevo, da morajo biti javne službe vsem državljanom v jednaki meri dostopne ter sili na oni strani prizadete v stan, kojega more uspešno izvrševati le, kdor čuti za to poklic, na drugi strani pa jim zabranjuje dostop v stan, v kojem bi se lahko z velikim uspehom uveljavili, med tem ko bi bili šolstvu in sebi v balast.

Izvedba te min. naredbe bi tedaj pomenila hud udarec po šolstvu in istotako po zasebni sreči in zadovoljnosti prizadetega.

Učiteljstvo zahteva tedaj v interesu človečnosti in šolstva, da vlada omenjeno min. odredbo prekliče in se tako ustreže načelu, da morajo biti vse javne službe vsakemu državljanu v jednaki meri dostopne.“

Protest učiteljstva proti novemu uvajanju koruptnih razmer.

Tov. Šmajdek je prečital odlok nekega okrajnega glavarja in pojasnil škandalozen slučaj, ki ga je zagrešil neki okrajni glavar napram neki učiteljici, ki spominja popolnoma na vlado Šusteršičeve dobe.

Sprejet je bil predlog, da učiteljstvo javno protestira proti takim slučajem, obsoja nekorektno postopanje s strani glavarstva in pozivlja „Zavezo“, naj stori vse korake*), da se ponovni taki slučaji v novi dobi zatro že sedaj v kali.

Ob poročilu o tem slučaju je zavladalo med delegati in zborovalci veliko ogorčenje, da so pod sedanjo vlado taki slučaji sploh še mogoči. Srbski tovariši so ob poročilu tega slučaja zmajevali z glavo.

O tem izpregovorimo ob priliki še javno besedo.

Poročilo pedagoško-didaktiškega odseka.

Poročevalec tov. Pav. Flerè.

Reforma šolskih tiskovin.

Nekateri tovariši so že poslali vzorce za enotno uradovanje in enotne tiskovine. Iz večih poročil iz zadnjih štev. „Uč. Tov.“ je posneti, da bi bilo takih obrazcev še več dobiti. Obenem pa je znano, da se z isto zadevo bavi Višji šolski svet.

Zato naj „Zaveza“ v „Uč. Tov.“ pozove vse one, ki imajo kake tozadevne predloge ali kake take vzorce, naj jih pošljejo do konca t. l. na „Zavezo“; ta jih zbere in odstopi Višjemu šolskemu svetu.

Sprejeto!

Za odpravo nemškega pouka.

„Zaveza“ se pozivlje naj stori vse korake, da e nemščina tudi v višjeorganiziranih šolah kot neobvezni predmet odpravi. V novi svobodni državi naj bo konec našemu hlapčevanju.

Resolucija se sprejme. Vodstvo „Zaveze“ se poveri, naj stori po lastnem prevdarku primerne korake, da se dotična naredba Viš. šol. sveta v kolikor se tiče samo nemškega pouka (Ur. list z dne 30. jan. 1919) razveljavi.

Enotne počitnice za vso Slovenijo.

„Zaveza“ naj deluje pri Višjem šolskem svetu na to, da se uvedejo enotne počitnice za vso Slovenijo in sicer od 1. 7. do 31. 8. vsakega leta.

Poročilo časnikarsko-književnega odseka.

Sprejete so bile tozadevno resolucije, ki smo jih priobčili v zadnji številki lista.

Poročilo odseka za reformo šolstva.

Tudi v tem oziru so bile sprejete resolucije in izvoljen odsek, kakor smo objavili to v zadnji številki.

Dopolnilne volitve v odseke.

Tov. Flere poudarja, naj se pri volitvah ne ozira na zastopnike bivših kronovin, temveč naj pri izbiri pride v poštev le garancija, da bo izvoljeni v resnici deloval točno in marljivo pri potrebnem delu.

V odseke so bili izvoljeni sledeči tovariši in tovarišice:

Gospodarski odsek: Bernot I., Lapajne, Likozar, Pristovšek, Voglar.

Stanovsko-pol. odsek: Črnagoj, Lovšin, Mahkota, Štefančič, Šumer.

Pedagoško-didakt. odsek: Aichholzer, Baukart, Kmetova, Mehletova, Vendramin.

Časnikarsko-književni odsek: Dimnik, Gangl, Flerè, Mervić.

Predlogi in nasveti.

Tov. Lapajne je stavil sledeče predloge:

Trgovski tečaj na „Liceju“.

Najodločnejše se protestira, da se pri vsprejemu v ta tečaj zapostavljajo učiteljski kandidati drugega in tretjega letnika za absolventinjami osmega razreda in se zahteva, da se tozadevni sprejemni pogoji izpremene.

„Dom in Svet“.

Delegacija protestira, da bi se naš stan blatil v listu, ki zasleduje kulturna stremljenja slovenskega naroda, kakor se to vrši v zadnjih številkah „Dom in Sveta“.

Vnanji pozdravi.

Zagreb, 4. 9. 19: Bratski pozdrav Slovencima i Srbima. Naprej zastava Slave! Za „Savez“ Trstenjak.

Sarajevo, 4. 9. 19: Srdačno pozdravljamo odlično zborovanje i želimo svaku sreću u radu na narodnu slogu i jedinstvo. Za „Savez učiteljskih društava u Bosni i Hercegovini“. Predsednik Lazarević, tajnik Blazeković.

Chrudimi, 27. 8. 19: Čehoslovaška: Najsrdečnejši pozdrav vsemu učiteljstvu slovinskému. Jsem potešču, že svobodné republiky Československé mohu pozdraviti svobodné učiteljstvo slovinské. Tešme se z toho, že nebude již mořiti ani Vaše ani naše školství můra klerikálni a drah byrokratiského žakonska. Nyni očekáváme, že njen náš, ob i Váš národ svrhne se sebe klerikálni jařmo římské, právě tak jako svrhlo byrokratické jařmo zakonské. Až to se stane, budo naše slovanské národy opravdu pokrokovými a zavládne u nas a mezi námi láska, štěsti a blahobyt.

Vášemu pokrokovému učiteljstvu Jihoslovanskému z plna srdece volá „Živeli“!

Adolf Šustr, m. p.

* Protestna vloga z opisom slučaja je že odposlana ne merodajno mesto. Op. uredn.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Poziv predsednikom okrajnih učiteljskih društev.

Vse predsednike in odborníke okrajnih društev opozarjamo na sklepe delegacije glede obravnave načrta novega zakona o narodnih šolah, ki smo jih priobčili v zadnji številki „Uč. Tov.“

Predsedniki naj takoj ukrenejo, da prevzame kak član društva referat o izpreminjevalnih predlogih k zakonu, in da temu pošljejo vsi člani svoje izpreminjevalne predloge. Isti naj jih uredi in vpošlje „Zavezi“. Kjer je le mogoče, naj se skliče v to svrho posebno zborovanje pri okrajnih društvih.

Pri izpremembi zakona je dolžan vsak učitelj in učiteljica sodelovati, zatorej vsi na delo!

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj** zboruje dne 9. oktobra t. l. v Kranju ob 2. uri popoldne v prostorih ljudske šole. Dnevni red se priobči še pravočasno pozneje.

+ **Učiteljsko društvo za boroveljski okraj vabi** vse učitelje in učiteljice na jesensko zborovanje, ki se vrši v četrtek, dne 25. septembra t. l. ob 2. uri popoldne v prostorih ljudske šole v Ločah ob Baškem jezeru.

Dnevni red:

1. Poročilo društvenega vodstva.
2. Odobrenje zapisnika ustanovnega zbora.
3. Poročilo o delegacijskem zborovanju zaveze. (Poroča tovariš Zdravko Kovač.)
4. Volitev treh zastopnikov v učiteljski svet. (Poroča Zdravko Kovač.)
5. Volitev treh zastopnikov učiteljstva v okr. šolski svet. (Poroča predsednik.)
6. Vreditev blagajne (pobiranje članarine.)
7. Predlogi in nasveti.

Tovariši(ice) boroveljskega sodnega okraja se odpeljejo z jutranjim vlakom proti Podrožiči in od tam proti Baškemu jezeru do postaje Bače, kjer je sestanek ob 11. uri. Na to si ogledamo Baško jezero in od tam idemo h kosilu v Loče, ki bo v gostilni pri Ressmann-u ob 1. uri popoldne.

Kosilo stane 7 K. Vsak udeleženec naj se najkasneje do nedelje, 21. t. m. prijavi šolskemu vodstvu v Ločah.

Zborovanje se vrši točno ob 2. uri popoldne.

Tovariše(ice) onostran Drave in rožeškega sodnega okraja, ki ne pridejo z vlakom, vljudno vabimo na sestanek na kolodvoru, ako ne, prav gotovo ob 2. uri pri zborovanju. Tajnik: Fr. Pavletič.

+ **Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer.** Učit. društvo za pol. okraj Ljutomer je zborovalo dne 21. avgusta 1919 v Ljutomeru. V telovadnici ljutomerske šole se je zbralo veliko število društvenih članov in mnogo gostov učiteljev in neučiteljev. Tov. predsednik je prisrčno pozdravil vse. Prva točka dnevnega reda je dala zborovanju slavnosten značaj. Društvo je poklonilo svojemu častnemu članu, bivšemu mnogozaslužnemu predsedniku, kot viden znak hvaležnosti, diplomo izdelano od akad. slikarja Košarja. Tov. Tomažič se prisrčno zahvali za častno odlikovanje in sprejme tudi čestitke ormož. učit. društva. Zadnji zapisnik se odobri. Nato se preide k dopisom. Sprejeta je bila resolucija glede vštetja službenih let onim tovarišem, ki vsled vojnih razmer niso mogli pravočasno napraviti usposobljenostnega izpita.

Sklene se vpeljati v vse šole tuk. okraja Widrovo „Moje prvo berilo“.

Med drugimi predlogi so bili sprejeti sledeči:

1. Učiteljem — voditeljem šol, naj se s ozirom na njih delo funkcijska doklada zviša sorazmerno s plačo.

2. Za šolstvo naj bi izhajal poseben uradni list.

3. Društvo pozivlja merodajne faktorje naj skrbe, da se v najkrajšem času izdajo nove čitanke, da bo mogoče čimprej odpraviti iz narodnih šol stare z avstrijskim duhom prepojene šolske knjige.

4. V okrajih, kjer so vpeljane jesenske počitnice, naj se prestavijo iste na poletje.

5. Tov. Cvetko nasvetuje, da bi vsa šolska vodstva pravočasno naročila zvezke pri „Učiteljski tiskarni“, tako da bi tudi v tem oziru vladala na šolah enotnost.

6. Priporoča učiteljstvu naj našemu po hujskačih zapeljanemu obmejnemu ljudstvu pri vsaki priliki pojasnjuje in mu vceplja jugoslovansko idejo.

Delegatom za Zavezino zborovanje v Ljubljani so bili izvoljeni: Tov. Ivanjšič — Sv. Jurij; tov. Mikl — Stara cesta: tov. Mahorčičeva — Kapela.

Na predlog tov. Ivanjšiča, naj bi se vršila zborovanja pogosteje in vsakokrat s poučnim predavanjem, se sklene, da se snidemo prihodnje leto poleti vsak mesec v zimskem času pa vsak drugi mesec.

Iz Jugoslavije.

— **V časten spomin bivšemu c. kr okrajnemu šolskemu nadzorniku za Ljubljano — Lavtižarju.** Iz zapiskov viteza Kalteneggra — dobesedno: »Wie der Schulinspektor Lavtižar brevi manu mitgeteilt hat, kennen die Schüler der V. Klasse der I. städt. Volksschule (Lehrer Ambrožič) und der VI. Klasse der IV. städt. Volksschule (Lehrer Likar) die österreichische Volkshymne nicht. — Ein Bericht wird gewärtigt. Kaltenegger m. p.

— **Draginjske doklade in nepreskrbljeni otroci.** »Jugoslavija« z dne 13. tm. piše: Belgrajska vlada, odnosno nje finančni minister je nakazal novo draginjsko doklado za ženo 90 K in za vsakega nepreskrbljenega otroka po 90 K mesečno. Pamet sama pove, da je smatrati sleherí otrok, pa naj si bo star 10 ali 20 let, če si sam nic ne zasluži in je od staršev vzdrževan, šteti med nepreskrbljene. So pa gospode, ki hočejo biti streberji in juristi ob enem, tako pri vladi, višjem šolskem svetu (in seveda tudi drugod!) in ki trde, da otrok, ki je 18, 20 ali 22 let star, pa nima službe ali drugega posla, vse jedno šteti med »preskrbljene«. Taki nazori so seveda enostavno neumni, a ker so jih pri odmerjenju nove draginjske doklade hoteli nekateri ljudje uveljaviti, a so se osmešili svetujemo slehernemu, tako prikrajšanemu upravičencu, da nastopi pri najvišji instanci. V Jugoslaviji ne bomo trpeli avstrijskih »štreberjev!«

— **Ubogi vpehani uradni šimel!** Človek je upal, da je poginila ta zvesta avstrijska zver (zoologi, ne zgražajte se!) in se umaknila iskremu srcu, na kojem nam je prinesel junaški kraljevič Marko mlado Svobodo. A glej ga ziomka, kar se ti pojavi šimel in pripelje iz davne preteklosti zaprasen akt, katerega vsebina je nad vse zanimiva. L. 1917. majnika meseca je vložil naš tovariš prošnjo za podporo, ki jo je podeljevala komisija za preživljanje vpoklicanim vojakom. Učiteljem vojakom je bilo izplačati podporo glasom min. odloka z dne 16. V. 17., št. 295 od XVII. dež. brambe. Kljub temu je ležala prošnja pri nekem glavarstvu do avgusta 1918 nerešena. Sele na posredovanje drž. posl. g. dr. Ravnihárja so izplačali učiteljevi ženi končno podporo, kar je bilo tik pred polomom.

Dne 2. 9. 19 pa dobi učiteljeva žena rešitev svoje v maju 1917 (!) vložene prošnje, da se prošnji ne ugodi, ker itd.... Okrajna komisija je rabila za rešitev prošnje torej samo 28 mesecev in se je slednjič še nesmrtno blamirala. Odpravimo birokratizm!

— **Meščanske šole v Sloveniji.** Imenovanja na seji višjega šolskega sveta dne 12. t. m.: I. deška v Ljubljani: Luka Jelenc (ravnatelj), Janko Orožen, Anton Dragan, Janko Blagajne, Alojzij Novak; II. deška v Ljubljani: Josip Bezlaj (ravnatelj), Pavel Kunaver, Ivan, Kunc, Fran Pristovšek; I. dekliška v Ljubljani: Franja Zemmetova (ravnateljica), Marija Arzelinova, Marija Palmetova, Marija Mehletova, Ana Ojstriževa, Marija Sodnikova, Klotilda Waschtetova, Marija Meškova; II. dekliška v Ljubljani: Albina Golobova (ravnateljica), Ivanka Kalinova, Marija Ramovževa, Marija Novakova; Tržič: Albin Lajovic (ravnatelj), Marija Kmetova, Alojzij Skorpik; Ribnica: Anton Mervič (ravnatelj), Fran Samec; Ptuj-deška: Dragotin Kveder (ravnatelj), Fran Cilenšek; Ptuj-dekliška: Irma Scheligova (ravnateljica), Alojzija Kocmutova, Marija Voršičeva, Iva Kobalova, Ljudmila Janežičeva; Ljutomer: Jan Baukart (ravnatelj), Alojzij Bajec; Zalec: Josip Bernot (ravnatelj), Franc Likar, Melhior Rismal, Janko Korže; Celje-deška: Beno Serajnik (ravnatelj,) Ivan Černej, Franc Hribarnik, Ferdo Sentjurc, Alojzij Poljšak; Celje-dekliška: Josip Brinar (ravnatelj), Gvidon Klier, Elza Proftova, Olga Lobarjeva, Ana Zupančičeva, Marija Kernova, Miha Plohlova; Maribor-deška: Dragotin Humek (ravnatelj), Gustav Silik, Milan Vanda, Josip Poljanec, Slavoj Dimnik, Josip Rekman, Alfred Fröhlich, Maks Kovač, Franc Skoť, Franc Ferjančič; Maribor-dekliška I.: Leopolda Korsičeva (ravnateljica), Emilija Makarovičeva, Ida Kisevetrova, Marija Schneiderjeva, Tereza Koserjeva, Avgusta Fontana, Rožica Bajtova, Angela Sobolka, Marija Rožmanova; Maribor-dekliška II.: Antonija Štupca (ravnateljica), Zora Klavžarjeva, Ana Pečornikova, Jelena Levstikova.

— **Mestna - meščanska; osnovna-naroda šola.** Zakoski osnutek o preustroju našega šolstva nam daje povod, da razmišljamo tudi o nazivanju naših šol. Za »meščanske« šole je slovenska anketa za preosnovo šolstva menda nasvetovala iz raz »strokovna« šola, a zakonski osnutek je ostal pri dosedanjem nazivanju »meščanska« (gradjanska) šola. Dasi izraz »meščaska« šola ni točen glede pristojnosti učencev, niti glede krajev, kjer se nahajajo te šole, vendar pa se mi zdi, da je le še bolj priporočljiv kakor pa ime »strokovna« šola; zakaj izraz »strokovna« šola daje nehote misliti na razne trgovske, rudarske, obrtne i. dr. slične šole, v katerih se res poučuje za določene stroke, a meščanska šola ima še značaj obče izobraževalne šole, ki pripravlja za razne stanove in razne druge šole, ne pa za strogo očrtane panoge javnega življenja! Ako se v zakonu ohrani izraz »meščanska« šola, ne bo pa nikakor več kazalo, da napram javosti prepogosto rabimo nazivanje »mestna« šola za tiste ljudske in druge šole, kojih poslopja so last mestne občine. To prinaša v javnem življenju sila neprijetne zamenjave, zakaj izraza »mestni« in »meščanski« sta si tako slična, da celo pismonoše, ki so sicer zelo izurjeni v čitanju naslovov, vendarle dostavljajo pošiljatve -- celo važne! — napačnim prejemnikom. V nemščini take zmote niso tako lahko mogoče, ker sta besedi »städtische« in »Bürger-« izpeljani iz raznenih korenov. Pa tudi v stvarnem oziru ne vem zakaj naj bi imeli »mestne« šole, če pa ne poznamo ne »trških« in »vaških« šol. Zdi se mi, da to označevanje še precej spominja svoječasnih mestnih patricijev, in razlikovanje mestni, pa trški in vaški učitelj tudi nic kaj prav ne sodi v današnjo demokraticno dobo! — Zakonski osnutek se je za označenovanje vsega nižjega šolstva oprijel izraza »narodne« šole, ki bi obsezale: 1. otroška zabavišča, 2. osnovne šole, 3. nadaljevalne šole in 4. meščanske šole. Označba »narodne« šole kot najširši pojem bi bil odslej v uporabi v raznih zakonskih določbah, uradnih poročilih itd., a v vsakdanjem občevanju, v ljudski govorici pa bi se morali oprijeti novega izraza »narodne« šole pri nas že precej udomačen — ponekod v zavednih občinah se že celo lično bere na proceiju šolskih stavb — zato se mi zdi primernejše, ako bi predlagane označbe za nižje šolstvo zamenjali takole: osnovne šole delimo na otroška zabavišča, narodne šole, nadaljevalne šole in meščanske šole. —os.

— **Višji šolski svet v Ljubljani opozarjamo** na sklep deželne vlade za Slovenijo, s katerim se uvršča Ljubljana v I. razred aktivitetnih doklad. Istotako je sprejet sedaj načrt naredbe za mesto Maribor. Sklep za Ljubljano je bil napravljen pred kakimi 6. meseci, vendar ni deželno ljubljansko učiteljstvo do danes aktivitetnih doklad I. razreda. Pričakujemo, da Višji šolski svet zadevo takoj pojasni in uredi; kajti draginja narasca, število ljublj. prebivalstva tudi.

— **Sklepni razredi na ljudskih šolah v Ljubljani.** Za mladino, ki je dovršila peti razred ljudske šole le z zadostnim vspehom in ki vsled tega ne more biti vsprejeta v I. razred kake meščanske šole, ustanove se na ljudskih šolah v Ljubljani šesti razredi kot sklepni razredi, ki v njih počakajo otroci zakonite starosti, da lahko dobe odpustnice. Takšni razredi se otvore: na I. mestni deški ljudski šoli za to šolo ter za šišensko deško ljudsko in za IV. mestno deško ljudsko šolo; na II. mestni deški ljudski šoli za to šolo in pa za III. in IV. mestno deško ljudsko šolo; na I. mestni dekliški ljudski šoli za to šolo in pa za dekliško ljudsko šolo v Spodnji Šiški.

— **Meščanske šole v Ljubljani.** Letos se otvoré v Ljubljani nanovo štiri meščanske šole in sicer dve deški in pa dve dekliški. Jedna deška bo nastanjena v poslopju IV. mestne deške šole na Prulah, jedna pa v šolskem poslopju v Spodnji Šiški; jedna dekliška v šolskem poslopju na Sv. Jakoba trgu št. 1, druga pa v šolskem poslopju v Spodnji Šiški. — Vpisovanje na »pomožni šoli« bo v torek 23. t. m. pop. ob 2. uri v poslopju II. mestne šole na Cojzovi cesti.

— **Nove šolske knjige.** Višji šol. svet je odobril učne knjige: »Trgovsko računstvo za trg. nadaljevalne šole in pripravljalne razrede na dvorazr. trgovskih šolah, I. in II. del«, ter »Trgovsko računstvo za dvorazredne trg. šole, I. del«, ki jih je spisal prof. Albert Sič.

— **Nova šolska knjiga.** Poverjeništvo za uk je z odlokom z dne 28. avgusta t. l. štev. 3908 odobrilo učno knjigo »Brinar Josip, Čitanka za meščanske šole, I. del«. Knjiga izide v povsem predelanem izdanju črez nekaj tednov v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

»Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks.« Od 20. jan. 19., od 173 smrtnega slučaja H. Steindorferja so sledeči trije novi smrtni slučaji za vplačati pri društvu: 5. apr. t. l. K. Schmidt, vod. v Mariboru, 25. jul. A. Hofer, uč. v Mariboru, 22. avg. F. Diwisch, naduč. žena. Društvo opozarja člane, da vpošljejo čimprej znesek 6 K. Opozarjamo na to učiteljstvo, ki je še včlanjeno pri imenovanem društvu.

Književnost in umetnost.

Nova knjiga o zgodovini Jugoslovanov. V prihodnjih dneh izide v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani, **Anton Melikova, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev.** Knjiga je namenjena onim, ki se hočejo obširneje poučiti o naši preteklosti in obravnava jugoslvansko zgodovino enotno in ne ločeno po plemenih. Jako okusno opremljena knjiga bo veljala 10 K,